

## นักกฎหมายกับการเป็นคนดีของสังคม เป็นเช่นไร

นพดล ปกรณ์นิมิตดี  
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

คนจะดีมิใช่คืออยู่ที่ทรัพย์ มิใช่ นับพวงศัพันธุ์รักษา

คนจะดีที่ทำงานนานา อภิวิชาศีลธรรมทำให้ดี

พุทธภาษิต “นิมิตตั้ง สาธุรูปานัง กตัญญูกตเวทิตา” ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี

(จาก [www.Mindcyber.com](http://www.Mindcyber.com) เข้าถึง 5 มี.ค 52)

ความหมายของคำว่า คนดี นั้นเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมไทยหลายท่าน ได้เคยให้คำตอบของความหมายคำนี้ มากันเป็นระยะเวลายาวนานแล้ว ถ้าเราจะอธิบายความหมายของคำว่า คนดี โดยนำหลักการและแนวคิดทางพุทธศาสนาวิเคราะห์ เราก็จะได้รับความหมายของคำว่า คนดี ในแง่มุมที่นำหลักทางพุทธศาสนาอธิบาย

ตัวอย่างจาก หนังสือเรื่อง “นารีกรอย่างไทยจิตใจงดงาม”<sup>1</sup> ระบุว่า “คนดี” คือคนที่มีคุณธรรม และคุณภาพด้วยการยึดหลักเบญจศีลและเบญจธรรมในการดำเนินชีวิต เบญจศีล คือ ศีล 5 (ไม่ทำชั่ว) ส่วนเบญจธรรมได้แก่ เจตนาที่มุ่งทำความดี คือ

1. เมตตา กรุณา มีความรักใคร่ หวังดีต่อกัน ช่วยเหลือกัน
2. สัมมาอาชีวะ ทำมาหากิน โดยสุจริต พร้อมทั้งพยายามสร้างหลักฐานให้มั่นคง
3. กามสังวร สำรวมระวังในเรื่องความใคร่ คบชู้สาว ตลอดจนปรับปรุงภายในครอบครัว และต่อผู้อื่น
4. สัจจะ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น
5. สติ มีสติคงมั่น คือรู้จักกำหนดจดจำ ทำงานทุกอย่างด้วยความรอบคอบ ไม่ประมาท มีเหตุผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ

นอกเหนือไปจากเบญจศีล และเบญจธรรมแล้วยังมีธรรมอีก 7 ประการ ซึ่งถ้าผู้ใดมีแล้วจะได้นามว่า สัตบุรุษ คือเป็นคนดี ธรรมทั้ง 7 ประการนี้ เรียกสั้นๆ ว่า สัปปริสธรรม 7 คือ

1. รู้จักเหตุ เช่นรู้ว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งความสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งความทุกข์
2. รู้จักผล เช่นรู้ว่าสุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้
3. รู้จักตนของตน โดยชาติตระกูล ยศศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้ และคุณธรรม เพียงเท่านี้ แล้วประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไร

<sup>1</sup> จาก <http://www.fpro.or.th/subart1.htm> เข้าถึง 9 มีนาคม 2552

4. รู้จักประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีพแต่โดยทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควร

5. รู้จักกาลเวลา อันสมควรในการประกอบกิจนั้นๆ

6. รู้จักชุมชน และกิริยาที่จะต้องประพฤติต่อชุมชนนั้นๆ ว่าชุมชนหมู่นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนั้น เป็นต้น

7. รู้จักเลือกคบคน ว่าคนไหนควรคบ หรือไม่ควรคบอย่างไร

พอสรุปได้ว่า นอกจาก “คนดี” จะเป็นผู้ที่ไม่ทำชั่ว ตามที่เบญจศีลและทำดีตามที่เบญจธรรมระบุไว้แล้ว ยังต้องมีสัปปริสธรรม 7 ด้วย

ความหมายของคำว่า คนดี ในเชิงสังคมโลก ถ้าเป็นช่วงตอนหาเสียงเลือกตั้ง ก็จะมีการรณรงค์และนิยามความหมายของคำว่า คนดี คือ คนที่ไม่ซื้อเสียง ดังนั้นความหมายของคำว่า คนดีจึงอาจขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับความชอบ ไม่ชอบ ส่วนได้ ส่วนเสียของผู้ที่เราถามหาความหมายของคำว่า คนดี ก็เป็นได้ เช่น ถ้าเราถามภริยาว่าคนดีหรือสามีที่ดีเป็นอย่างไร ภริยาบางท่านอาจตอบว่า สามีที่เป็นคนดี คือ คนที่ไม่นอกใจภริยา เป็นต้น ถ้าถามผู้หญิงบางคนที่ยังไม่มีแฟนว่า คนดีเป็นอย่างไร บางท่านอาจจะตอบว่า คนดี คือ คนที่คอยดูแลและเอาใจใส่ฉัน ถ้าถามเด็กๆ บางคนว่าคนดีเป็นอย่างไร เด็กบางคนอาจจะตอบว่า คนดีคือคนที่ให้ขนมหนูทาน เช่นนี้เป็นต้น

สำหรับผู้เขียนแล้วในฐานะนักวิชาการรุ่นใหม่ในสังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อาจารย์ธรรมดาๆคนหนึ่ง ซึ่งโดยความรู้สึกส่วนตัวแล้ว อาจจะอาวุโสหน่อย ไม่เหมาะที่จะเขียนบทความในหัวข้อทำนองนี้ได้ในความเห็นของบางท่าน แต่ในฐานะนักวิชาการและอาจารย์สอนกฎหมายแก่นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ที่พอจะรวบรวมความหมายของคำว่า คนดี ได้และหวังที่จะขอพูดเป็นการเฉพาะหรือฝากให้กับนักศึกษาหรือผู้คนที่กำลังก้าวเข้ามาเป็นนักกฎหมายในอนาคต โดยไม่ขอกล่าวลงไปแนะนำนักกฎหมายหรือใครทั้งหลายในขณะนี้ โดยส่วนตัวแล้วกลับมองเห็นว่าการค้นหาคำตอบความหมายของคำว่า คนดี ถ้าเราทั้งหลาย จะได้มีส่วนช่วยผู้หลักผู้ใหญ่ที่ได้เคยให้ข้อคิดความเห็นไปแล้ว ในการปลูกฝังความคิดความอ่าน ในแนวทางที่ถูกต้องตั้งแต่ที่เขายังเป็นเด็กหรือเยาวชนอยู่ ก็น่าจะเป็นอีกทางหนึ่งในการช่วยสร้างสังคมที่ดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพกฎหมายแล้ว นักกฎหมายนั้นเคยมีผู้กล่าวไว้ว่า นักกฎหมายเป็นวิศวกรของสังคม (Lawyer as the social engineer) คำกล่าวนี้ผู้เขียนใคร่ที่จะขออธิบายเพิ่มเติมส่วนตัวว่า น่าจะหมายความว่า นักกฎหมายมีส่วนช่วยสร้างสังคม ให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ โดยผ่านตัวบทกฎหมาย ที่ได้ประกาศใช้ นักกฎหมาย จึงเป็นผู้นำพาเจตนารมณ์ที่ซ่อนอยู่ในตัวบท มาใช้บังคับเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม นักกฎหมายรุ่นใหม่ในอนาคต จึงต้องนำพาคำว่า คนดี คิดตัวเองไปด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องหน้าที่การงาน

ในความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนนั้น นักกฎหมาย ที่จะถือว่าเป็นคนดี ได้นั้น จะต้องมีความเป็น คนดี ใน 2 ส่วน ประกอบกัน กล่าวคือ

1. การเป็นนักกฎหมายที่เป็นคนดี ตามแนวทางแห่งพุทธศาสนา
2. การเป็นนักกฎหมายที่เป็นคนดี ตามแนวทางแห่งวิชาชีพ

### 1. การเป็นนักกฎหมายที่เป็นคนดี ตามแนวทางแห่งพุทธศาสนา

การเป็นคนดี ตามแนวทางแห่งพุทธศาสนานั้น นักกฎหมายทุกคนน่าจะสามารทำได้ โดยการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเข้าใจว่านักกฎหมายทั้งหลาย รวมถึงผู้อ่านทุกคนลงเข้าใจและรับทราบเป็นอย่างดีแล้ว แต่สิ่งที่ผู้เขียนอยากจะเพิ่มเติมก็คือ การเป็นคนดี ตามแนวทางแห่งพุทธศาสนาไม่ควรที่จะถือปฏิบัติเพียงแค่ลาบจวย หรือเพียงแต่บูชา พระพุทธรูปในห้องทำงาน หรือเพียงแค่ขอบแจกหนังสือธรรมะ เพียงเพื่อหวังผลบุญ หรือเพื่อให้คนอื่นเห็นว่า ตนเป็นคนธรรมะชโม แต่ไม่ได้สร้าง หรือบ่มเพาะจิตใจที่ดีงาม และสงบเยือกเย็น ในใจตน ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า งานของนักกฎหมายส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความทุกข์ผิด ส่วนได้ ส่วนเสีย นักกฎหมายบางคนจึงเป็นคนที่ชอบใส่หน้ากากเข้าหาคนอื่น เมื่อนานเข้า สิ่งที่ทำบ่อย เข้าก็กลายเป็นนิสัยส่วนตัวไป ทำให้ขาดซึ่งความจริงใจต่อคนอื่นที่ไม่มีผลประโยชน์กับตน วิธี ความคิดแห่งการทำงานในวิชาชีพ กลายเป็นวิถีความคิดแห่งจิตใต้สำนึกโดยแยกออกจากกันไม่ได้ นักศึกษากฎหมายรุ่นใหม่ จึงควรที่จะนำพาหลักธรรมแห่งพุทธศาสนา ยึดติดตัวและถือปฏิบัติให้ได้ทั้งกายและใจ

### 2. การเป็นนักกฎหมายที่เป็นคนดี ตามแนวทางแห่งวิชาชีพ

นิติศาสตร์ถือเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ที่เมื่อเรียนจบไปแล้วสามารถนำเอาวิชาความรู้ที่เรียนมา ไปประกอบอาชีพ วิชาชีพ เช่นเดียวกับวิชาชีพแพทย์ พยาบาล แต่การรับใช้สังคมในฐานะนักกฎหมาย พร้อมๆกับการประกอบอาชีพนักกฎหมายที่ต้องหาเลี้ยงชีพจากวิชาชีพที่ตนทำอยู่ มีโอกาสที่จะขัดแย้งกันทั้งทางความคิดและผลประโยชน์ เช่น จะทำหน้าที่ทนายความเพื่อช่วยเหลือ จำเลยที่เป็นผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการถูกฟ้องร้องคดี แต่ในขณะที่เดียวกันประสงค้จะ ได้รับสิ่งตอบแทนจากการทำหน้าที่ด้วย ซึ่งที่จริงแล้ว ถ้าเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรม และมีฐานะไม่ดีมาก นักกฎหมายที่ดีควรที่จะให้ความช่วยเหลือเท่าที่กำลังกาย กำลังทรัพย์ของตน จะกระทำได้

เนติบริกร เป็นอีกคำหนึ่งที่สังคมไทย ในอดีตที่ผ่านมา บางคนใช้เสียดสี เรียกนักกฎหมาย ที่พร้อมให้ความช่วยเหลือ หรือคำแนะนำด้านกฎหมายแก่บุคคล ที่ให้ผลประโยชน์กับนักกฎหมาย คนนั้น แน่แน่นอนนักกฎหมายต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ แต่นักกฎหมายรุ่นใหม่อีกไม่ควรยกย่อง

หรือยอมรับคนที่เงินตราอย่างเดียว แต่ควรยกย่องหรือสนับสนุนคนดี ด้วยการช่วยเหลือคนดีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การเป็นนักกฎหมายที่เป็นคนดี ตามแนวทางแห่งวิชาชีพยังมีอีกมาก แต่ผู้เขียนจะขอกล่าวโดยสรุปเพียงแค่นี้ เพื่อเป็นการจุดประกายเริ่มต้นให้กับนักศึกษากฎหมายรุ่นใหม่

สรุปแล้ว โดยทั่วไปความหมายของคำว่า คนดี สำหรับนักกฎหมาย ก็คงไม่แตกต่างอะไรกับความหมายของคำว่า คนดี สำหรับผู้ประกอบการอาชีพอื่นๆ แต่สำหรับนักกฎหมายแล้ว คำว่าคนดี คำเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอ เพราะนักกฎหมายยังมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยเพราะ ถ้าผู้คนในสังคมไม่ได้รับความยุติธรรม บ้านเมืองจะสับสนวุ่นวาย คำว่า คนดีสำหรับนักกฎหมาย จึงขอฝากแก่ผู้อ่านทุกท่าน เป็นคำถามเพื่อให้ผู้คนรุ่นใหม่ได้ช่วยกันคิด ช่วยกันตอบ เพื่อเติมเต็มความสมบูรณ์ความหมายคำว่า คนดีสำหรับนักกฎหมายให้กับสังคมไทยในอนาคตข้างหน้ากันต่อไป